

УДК 378.013.2:174.7 (045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/31.214118>

Вікторія ЗІНЧЕНКО,
orcid.org/0000-0003-3080-4272
кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземної філології, українознавства та соціально-правових дисциплін
Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
(Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна) zinchenko@donnuiet.edu.ua

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО ПРОЦЕСУ

У статті йдеться про академічну доброчесність як важливий складник вищої школи як соціального інституту; законодавчі зміни, спрямовані на утвердження академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України; найуспішніші європейські практики боротьби з порушеннями академічної доброчесності та запобігання їй; заходи, які проводяться міжнародною українською академічною спільнотою для розв'язання цієї важливої проблеми. Також тут подано огляд загальноукраїнської статистики щодо академічної нечесності студентства та результати опитування стосовно цієї проблеми першокурсників економічних спеціальностей Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, представлено шляхи впровадження академічної доброчесності в життя університету й розвитку академічної культури студентства, запропоновано корисні та цікаві матеріали щодо окресленої проблеми для роботи під час навчання майбутніх економістів курсу «Академічне письмо».

Надважливий складник вищої школи як соціального інституту – це академічна доброчесність. Поняття академічної доброчесності включає в себе такі цінності, як запобігання шахрайству, фальшуванню та плагіату; підтримка академічних стандартів; чесність і ретельність у дослідженнях та науковому видавництві. У процесі навчання чи досліджень студенти, викладачі та молоді науковці повинні керуватися передусім принципами реального навчання та чесної праці.

Академічна доброчесність впливає не лише на якість освіти. Від неї безпосередньо залежить те, як система вищої освіти в країні виховує молодь, які цінності формуються під час навчання у виші та яким є «секрет успіху» в суспільстві. Що цінується більше: наполеглива праця, що дасть змогу досягти успіхів як окремому фахівцю, так і всій країні, чи шахрайство та сумнівна «спритність», які тягнуть країну на дно, якщо стануть нормами суспільних відносин.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічне письмо, академічна культура.

Viktoriia ZINCHENKO,
orcid.org/0000-0003-3080-4272
Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Philology,
Ukrainian Studies and Social and Law Disciplines
Donetsk National University of Economics and Trade named after Mikhailo Tugan-Baranovsky
(Kriviy Rig, Dnipropetrovsk region, Ukraine) zinchenko@donnuiet.edu.ua

ACADEMIC INTEGRITY AS THE BASIS OF THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS

The article deals with academic virtue as an important component of higher education as a social institution; legislative changes aimed at approval academic integrity in higher educational institutions of Ukraine; the most successful European practices in combating and preventing violations of academic virtue; activities carried out by the international academic community in Ukraine to solve this important problem. It also provides an overview of all-Ukrainian statistics on academic dishonesty of students and the results of a survey on this problem freshmen of economic specialties of Donetsk National University of Economics and Trade named after Mikhailo Tugan-Baranovsky, presents ways of academic virtue's implementation in the life of the university and development of the academic students' culture, offers useful and interesting materials concerning the outlined problem for work while training of future economists of the course "Academic writing".

The most important component of higher education as a social institution is academic virtue. The concept of academic virtue includes such values as prevention of fraud, falsification and plagiarism; support for academic standards; honesty

and diligence in research and scientific publishing. In the process of learning or research, students, teachers and young scientists must be guided primarily by the principles of real learning and honest work.

Academic virtue affects not only the quality of education. It directly affects how the higher education system in the country educates young people, what values are formed while studying at high school and what is the "secret of success" in society. What is valued more: hard work, which will allow to achieve success as an individual specialist and the whole country, or fraud and dubious "dexterity", which drag the country to the bottom, if they become the norms of public relations.

Key words: *academic virtue, academic writing, academic culture.*

Вступ. Необхідність реформування всіх ланок освіти в Україні й зокрема вищої освіти зумовлена євроінтеграційними процесами та потребою у відповідності вітчизняних дипломів європейським стандартам.

Якісні зміни в системі вищої освіти вимагають вироблення нових підходів до організації освітнього процесу, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, підвищення рівня викладання та навчання.

Надважливий складник вищої школи як соціального інституту – це академічна доброчесність. Поняття академічної доброчесності включає в себе такі цінності: запобігання шахрайству, фальшуванню та плагіату; підтримка академічних стандартів; чесність і ретельність у дослідженнях та науковому видавництві. У процесі навчання чи досліджень студенти, викладачі та молоді науковці повинні керуватися передусім принципами реального навчання та чесної праці.

Як визначено в Законі України «Про освіту», академічна доброчесність – важливий складник державної політики у сфері освіти. Утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої мають бути науково-педагогічні та наукові працівники і здобувачі освіти (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Зміни до Закону України «Про вищу освіту» (2014), внесені на підставі закону «Про освіту» (2017), значно посилили увагу закладів вищої освіти до питань академічної доброчесності (Закон України «Про освіту», 2017).

Законодавчі зміни спрямовані на утвердження академічної доброчесності в кожній академічній студентській групі, на кожній кафедрі, у кожному структурному підрозділі.

За документом «Фундаментальні цінності академічної доброчесності», розробленим Міжнародним центром академічної доброчесності при Раглендському інституті етики (Університет Клемсон в Південній Кароліні), академічна доброчесність – це відданість академічній спільноті шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності (Фундаментальні цінності).

Найуспішніші європейські практики боротьби з порушеннями академічної доброчесності та запобігання їй – це, наприклад, упровадження до навчального процесу дисциплін із академічної доброчесності в Швеції, створення Офісу незалежного арбітражу в Англії, постійний моніторинг випадків порушення академічної доброчесності із занесенням в особисті справи студентів в Австрії (Проект SAIUP).

Постановка проблеми. Академічне шахрайство вважається одним із проявів та джерел розвитку корупції в межах окремої країни. Доводиться із сумом констатувати, що система освіти України є одним з лідерів за рівнем корумпованості – за рівнем сприйняття корупції наша країна посідає 12 місце з 95 країн світу, а за рівнем людського розвитку ми на 88 місці з 189 країн (дані за 2018 рік). Дослідження засвідчують, що наша країна відрізняється високим рівнем масового прояву академічного шахрайства серед студентів (Як побороти корупцію в освіті, 2015).

Не можна не згадати кричущий приклад порушення академічної доброчесності та укорінення невірного ставлення до цього явища, що його минулого року висвітлювали майже всі засоби масової інформації. Ідеться про гучну історію з продажем шпаргалок в одному із провідних університетів України (Студенти КНЕУ зафіксували, 2017).

Щодо статистики академічної нечесності в Україні, донині було проведено лише кілька досліджень. Зокрема, результати дослідження В. С. Бакірова (проведеного в 2014–2015 р. серед більш як 2 000 респондентів) засвідчили, що 90% українських студентів за час свого навчання в університеті займаються плагіатом; 78% студентів проходять іспити з певною допомогою і 23% вважають, що в їх вищих навчальних закладах існують випадки отримання оцінок за гроші (Бакіров, 2015). Основна причина академічного шахрайства для більшості студентів – низька мотивація та умови навчання. Часто ці чинники впливають разом.

Як показали результати дослідження «Академічна доброчесність: стан та фактори впливу», в деяких вишах 30–40% студентів незадоволені станом матеріальної бази, від 10 до 50% студентів мусять купувати за власний кошт різні витратні

матеріали. Від 20 до 30% студентів мають проблеми із організацією освітнього процесу, не розуміють завдань, отриманих від викладачів, а також не розуміють принципи оцінювання завдань. Доволі часто викладачі майже не обговорюють зі студентами результати їх робіт. Великий відсоток студентів (від 13 до 32%) відволікаються під час навчання на роботу. Робота під час навчання може мати позитивний вплив, проте більшість студентів працює не за спеціальністю та не застосовує на практиці знання, здобуті під час навчання. Така робота тільки заважає навчанню (Результати дослідження).

Ми провели на початку навчального року опитування студентів економічного профілю I курсу Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Студентам було запропоновано дати відповіді на такі питання:

1. Чи доводилося Вам в житті списувати?
2. Наскільки часто?
3. Які причини списування?
4. Чи даєте Ви списувати?
5. Чи засуджуєте Ви того, хто списує?
6. Чи є у Вас друзі, які навчаються за кордоном?
7. Чи знаєте Ви, як ставляться до списування за кордоном?
8. Чи доводилося Вам складати іспити, де не можна було списати?
9. Списування – це явище «позитивне» чи «негативне»?
10. Чи знаєте Ви, що таке «академічна доброчесність»?
11. Яким чином можна запровадити академічну доброчесність?

Результати опитування мало відрізняються від загальноукраїнських. На перше питання ствердно відповіли 100% студентів, тобто списувати доводилось кожному. Часто доводилось списувати 58% опитаних; нечасто – 31%; відповіли «бувало» 11%. Більшість (75% опитаних студентів) причиною списування називали – «не довчив/не вивчив»; у 7% не було часу вчити; важкими видались завдання 8%; невпевненість у собі спонукала до списування 4%; погана пам'ять, хвилювання – 5%; 1% студентів назвав причиною списування лінощі. Дають списувати 100% студентів і стільки ж не засуджують того, хто списує. У більшості студентів (87%) є друзі, які навчаються за кордоном, проте про ставлення до списування там знають лише 32%.

Водночас доводилось складати іспити, де не можна було списати, 100% опитаних. Оскільки

опитування проводилось під час першого семестру навчання у виші, ймовірно, йдеться про ЗНО (зовнішнє незалежне оцінювання), яке випускники та абітурієнти складають по закінченні загальноосвітньої середньої школи.

Негативно ставиться до списування третина опитаних (32%), 43% ставляться нейтрально, і тільки 25% вважають списування позитивним явищем.

Більшість опитаних студентів (83%) знайома з поняттям «академічна доброчесність».

Студенти пропонують такі шляхи запровадження академічної доброчесності: ввести дисципліну «Академічна доброчесність» у школі – 41%; починати її виховання в сім'ї та школі пропонують 8%; змінити вплив оточення радять 7%; 6% вважають, що варто почати із себе; краще викладати предмети у школі пропонують 5%; припускають, що варто запровадити за академічну доброчесність грошову винагороду 4%. А майже третина опитаних (29%) відповіли «не знаю».

Отже, студенти часто ставляться до списування як до другорядного явища, не вважають його чимось негативним. Це свідчить про нерозуміння того, що реальна оцінка є індикатором засвоєних знань і здобутих компетентностей, а також необхідна для усвідомлення самим студентом власної готовності до виконання професійних завдань під час практичної діяльності. Адже загальновідомо, що списування, дослівне копіювання тексту, перефразування під час виконання робіт, складання іспитів та заліків призводить до хибної, несправедливої оцінки знань. Окрім того, академічна доброчесність є одним зі складників системи цінностей. Вона засвідчує, чи чесно людина навчається і, як результат, чи зможе вона чесно працювати в майбутньому. Вона показує, чи наявне щось нове, самостійне в результаті дослідження, чи то курсова робота, чи то випускна кваліфікаційна робота студента освітнього рівня «бакалавр» чи «магістр». А отже, чи зможе майбутній фахівець успішно здійснювати професійну діяльність самостійно.

Безсумнівно, ситуація, наявна у вітчизняних вишах, не має нічого спільного із високим рівнем якості вищої освіти. Адже академічна доброчесність є наріжним каменем освітнього процесу, сприяє набуттю студентом необхідних для майбутньої професійної діяльності навичок, формуванню особистісної системи цінностей. Якщо ж дивитися ширше, то корумпованість системи освіти та академічна недоброчесність загалом негативно впливають на соціально-економічний розвиток країни та моральний стан суспільства.

Базою для формування доброчесного академічного середовища має стати усвідомлення кожним з учасників освітнього процесу, що починати потрібно з себе, всі – і викладачі, і студенти – повинні дотримуватись норм академічної доброчесності, виховувати в собі високу академічну культуру, культивувати чесність, порядність і професіоналізм.

Отже, забезпечення і дотримання академічної доброчесності – важливе й невідкладне завдання, пріоритетний напрям діяльності української науково-освітньої спільноти.

Аналіз досліджень. Вітчизняні науковці приділяють значну увагу важливій проблемі академічної доброчесності. У своїх працях її розглядають Д. Загірняк, Ю. Калиновський, А. Мельниченко, В. Ромакін, І. Романова, В. Сазик, Т. Фініков, Т. Яворська, Т. Ярошенко та багато інших. Увагу освітянської та наукової спільноти привернули статті «Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти?» В. Сазика; «Як просувати цінності академічної доброчесності в українських університетах?» Є. Ніколаєва; «Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії» Т. Добко, а також монографія «Академічна чесність як основа сталого розвитку університету» колективу авторів за загальною редакцією Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова (Академічна чесність, 2016).

Поступово ситуація з проблемою академічної доброчесності в Україні покращується. Вивчення досвіду інших держав, усвідомлення учасниками освітнього процесу причин академічного шахрайства, розроблення ефективної політики забезпечення академічної доброчесності як на національному, так і на міжнародному рівні, упровадження необхідних законів та проектів сприяють прийняттю й підтримці кожним учасником освітнього процесу академічної доброчесності, вихованню інтелектуальної гідності, стає запорукою добрих знань та особистісного зростання.

З 2016 року Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння Міністерства освіти і науки України та підтримки Посольства США в Україні, реалізується проект сприяння академічній доброчесності (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP), що має на меті застосувати спільний досвід США і України для розробки та втілення чотирирічного плану заходів, зміст яких полягає в орієнтації та навчанні студентів, викладачів та адміністраторів навчальних закладів України практичної цінності і важли-

вості академічної доброчесності, наданні ресурсів і плану дій задля їхнього тісного залучення до зміцнення академічної доброчесності в освітньому середовищі (Проект SAIUP). Цей Проект охопив десять українських університетів з різних регіонів. Було організовано численні конференції, спілкування з журналістами, проводилися інформаційні кампанії в університетах для того, аби вкотре наголосити на важливості чесного здобуття якісної освіти, чого неможливо досягнути обманом, шахрайством чи корупційними махінаціями.

Одним з ефективних інструментів дотримання академічної доброчесності є Кодекс честі, який приймають університети. Кодекс честі – це документ, який встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, що працюють і навчаються у виші. Мета Кодексу – розвиток корпоративної культури університетської громади, формування системи демократичних стосунків між учасниками освітнього процесу.

На цей час все більше вишів приєднується до Проекту, приймають Кодекси честі, проводять гостьові лекції, семінари, формальні та неформальні дискусії.

У жовтні 2018 року заклади вищої освіти отримали від Міністерства освіти і науки України Рекомендації з академічної доброчесності та Розширений глосарій термінів та понять із академічної доброчесності, які було розроблено в межах SAIUP.

Важливим прикладом упровадження принципів академічної доброчесності у вітчизняне освітнє та наукове середовище є підписання 2018 року меморандуму МОН України з компанією Plagiat.pl, що дасть можливість українським вишам протягом 5 років безоплатно використовувати сучасну систему для виявлення плагіату, включно з роботами, виконаними різними мовами (МОН зацікавлено, 2018).

Для науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти проводяться різноманітні тренінги, курси, семінари тощо.

Звичайно, за кілька років нереально впровадити в життя принципи академічної доброчесності. До повного викорінення академічного шахрайства в Україні ще далеко. Та серйозна робота в цьому напрямку триває.

Мета статті. Мета нашого дослідження – запропонувати шляхи підвищення принципів академічної доброчесності, навчити студентів формулювати й доводити власні думки, гіпотези й висновки, оформлювати академічний текст відповідно з властивими для української мови нормами.

Виклад основного матеріалу. Як уже йшлося вище, дієвим інструментом дотримання академічної чесності науковцями, освітянами і студентами є кодекс честі, який приймають університети. Цей документ встановлює не тільки загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, що працюють та навчаються у вищому навчальному закладі, а також і санкції за порушення цих норм та механізми впливу на тих осіб, які вдаються до нечесної поведінки.

У 2017 році було прийнято Кодекс етики та гідності Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (далі ДонНУЕТ). Цей Кодекс було укладено з урахуванням морально-етичних принципів як зразків поведінки співробітників університету та здобувачів вищої освіти, на основі світового досвіду з досягнення балансу взаємовідносин, що сприяють навчанню, засвоєнню знань, запобігають проявам корупції, створюють атмосферу взаємодовіри та партнерства. Текст Кодексу формувався на основі пропозицій громади ДонНУЕТ, органів студентського самоврядування та профспілкової організації і був ухвалений Вченою радою.

Мета Кодексу етики і гідності ДонНУЕТ – встановлення загальних моральних принципів та правил етичної і гідної поведінки осіб, що працюють і навчаються в Університеті, якими вони мають керуватися в своїй діяльності. Кодексом встановлюються основні принципи, покладені в основу щоденного існування Університету:

- принцип законності;
- принцип взаємодії;
- принцип гласності;
- принцип відкритості;
- принцип доброзичливості;
- принцип компетентності та професіоналізму;
- принцип відповідальності;
- принцип взаємодії;
- принцип безпеки та поваги до життя.

Ці принципи є базовими і непорушними.

Також у Кодексі визначено засади етичної і гідної поведінки співробітника і здобувача вищої освіти ДонНУЕТ, акцентовано на політиці академічної чесності.

Дієвим шляхом подолання проблеми є набуття студентами компетентностей з академічної доброчесності та академічного письма. Для набуття навичок написання й оформлення наукових текстів, популяризації культури академічного письма у студентів розробляється і впроваджується у вишах України курс «Академічне письмо» («Академічне письмо», 2019).

З метою формування академічної культури та навички наукового мовлення, що сприятиме підвищенню якості подальшої навчально-наукової діяльності, у ДонНУЕТ впроваджено з 2018 року навчальний курс «Академічне письмо».

Завдання курсу – сприяти дотриманню принципів академічної доброчесності у студентському середовищі; прищеплювати відчуття відповідальності та взаємоповаги; навчити працювати з науковими джерелами.

Окремими темами в межах курсу розглядаються основні засади вищої освіти, принципи взаємодії учасників навчального процесу та академічна доброчесність. Загалом під час вивчення курсу головна увага приділяється науково-дослідній роботі студентів, науковому мовленню, етичному кодексу вченого, питанням інтелектуальної власності, плагіату й самоплагіату.

У 2019 році вийшов друком для студентів і молодих науковців навчальний посібник з дисципліни «Академічне письмо», який уклали викладачі ДонНУЕТ к.ф.н. С. К. Ревуцька, к.пед.н. В. М. Зінченко. Матеріал навчального посібника вміщено у два розділи із пропорційною кількістю тем. Перший розділ повністю присвячено політиці академічної доброчесності, зокрема в освітній сфері: розглядаються основні проблеми, що пов'язані з доброчесністю / недоброчесністю в Україні і Європі, роз'яснюється важливість дотримання етичних норм у закладах вищої освіти, визначаються нормативно-правові засади утвердження академічної доброчесності та протидії плагіату, роз'яснюються особливості авторських прав та прав інтелектуальної власності. Другий розділ націлений на здобуття знань щодо організації, мовно-стилістичного оформлення і редагування академічних текстів.

Навчання курсу «Академічне письмо» передбачає тісний зв'язок і з іншими дисциплінами, зокрема «Риторика», «Мистецтво презентації» та «Наукова українська мова», однак має на меті, дотримуючись принципів академічної доброчесності, навчити студентів формулювати й доводити власні думки, гіпотези й висновки, оформлювати академічний текст відповідно до властивих українській мові норм.

Кожна тема навчального посібника складається з теоретичної частини, де висвітлено ключові питання теми; переліку основних визначень, понять і термінів; блоку питань для самоконтролю, які надалі можна закріпити самотестуванням; практичних завдань для аудиторної роботи із самостійною підготовкою (за потреби).

Під час навчання темі «Академічна доброчесність» розглядається академічна доброчесність

як запорука якісної вищої освіти, розкрито основні риси академічної культури, розглянуто форми академічної нечесності та методи запобігання їй.

У практичних завданнях студентам запропоновано ознайомитись із результатами проєкту «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», реалізованого за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна та Східноукраїнським фондом соціальних досліджень, та скласти власний список питань і варіанти відповідей для опитування (користуючись типовими питальниками, що є на сайті платформи Survio) студентів. У питаннях рекомендовано відобразити: мотивацію до навчання (вибір фаху, отримання професійних знань), конкурентність студентів, поведінку під час сесії, модульного контролю, рівень оцінювання знань самими студентами тощо (Проєкт «Академічна культура українського студентства»).

Також можна запропонувати студентам ознайомитись з матеріалами Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP), мета якого – донесення до вітчизняної освітньої спільноти значення академічної доброчесності і наслідків недотримання її принципів (Проєкт SAIUP).

Без сумніву, корисним буде обговорення на парах дослідження англійських науковців Гелен Сміт (Нортумбрійський університет) та Джима Ріджвея (Даремський університет) «Чому студенти списують (за їхніми словами та зі слів інших)» (Сміт Гелен, Ріджвей Джим), де представлені результати анкетування та інтерв'ю стосовно студентської недоброчесності у вищій освіті. Також варто запропонувати для ознайомлення статтю «Українській освіті – академічну доброчесність» Ірини Констанкевич, якій передує красномовний епіграф: «Ми починаємо зі списування на контрольних і закінчуємо ухваленням абсурдних законів»; статтю Володимира Сацика «Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт».

Цікавою і корисною буде робота з матеріалами круглого столу «Академічна доброчесність у вищій освіті: місія неможлива?!», аналітичний звіт про який подає Володимир Сацик, засновник сайту «Освітні тренди» (Аналітичний звіт,

2018). Висновок круглого столу такий: «Вирішальним кроком у підтримці академічної доброчесності та протидії академічній недоброчесності має стати формування загальнонаціональної системи забезпечення якості вищої освіти. Без забезпечення якості вищої освіти на інституційному та системному рівні важко говорити про ефективну діяльність у цьому напрямі». З цим важко погодитись, проте варто нагадати студентам, що поки кожен з учасників освітнього процесу не почне з себе, загальнонаціональна система забезпечення якості вищої освіти не запрацює.

Висновки. Академічне шахрайство зумовлюють передусім морально-культурні, інституційні та освітньо-виховні чинники, які вкрай важливо усвідомлювати. Вивчення і розуміння природи їхнього походження зробить можливим розробку та впровадження в життя ефективної політики забезпечення академічної доброчесності як національного рівня, так і локального масштабу.

Академічна доброчесність впливає не лише на якість освіти. Від неї безпосередньо залежить те, як система вищої освіти в країні виховує молодь, які цінності формуються під час навчання у виші та яким є «секрет успіху» в суспільстві. Що цінується більше: наполеглива праця, що дасть змогу досягти успіхів як окремому фахівцю, так і всій країні, чи шахрайство та сумнівна «спритність», які тягнуть країну на дно, якщо стають нормами суспільних відносин.

Отже, для подолання академічної нечесності потрібно, окрім формування відповідних компетентностей і навичок, звертатися до людської гідності кожного студента. Бо чим вищий рівень взаємоповаги, чесності та довіри в університетській спільноті, тим легше студентам вирішити своє основне завдання – сумлінно та чесно вчитися, не вдаючись до будь-яких форм академічного шахрайства, щоб у майбутньому успішно здійснювати свої професійні обов'язки й реалізувати власний творчий потенціал. Поступово все більше учасників освітнього процесу переконуються, що позитивні зрушення як в освіті, так і в країні потрібно починати з себе, із власної академічної доброчесності та гідного ставлення до виконання своїх обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічне письмо : навч. посібник / упор. : С. К. Ревуцька, В. М. Зінченко. Кривий Ріг. 2019. 130 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики» / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
3. Аналітичний звіт про круглий стіл «Академічна доброчесність у вищій освіті: місія неможлива?!». URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1116-analitichnij-zvit-pro-kruglij-stil-akademichna-dobrochesnist-u-vishchij-osviti-misiya-nemozhliva>.

4. Бакіров В. С. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Результати всеукраїнського соціологічного дослідження. URL: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>.
5. Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5292/Dobko_akademichna_kultura.pdf?sequence=1.
6. Закон України «Про вищу освіту» (2014). URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrajiny-zakony/zakon-ukrajini-provischu-osvitu-vidomosti2014.htm>.
7. Закон України «Про освіту» (2017). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
8. Крок за кроком до нової академічної культури (за результатами року роботи Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP). URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/krokza-krokom-novoyiakademichnoyi-kultury/>.
9. МОН зацікавлено, щоб більше компаній на кшталт Plagiатpl співпрацювало з міністерством для вдосконалення антиплагіатних перевірок (2018). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-zacikavleno-shob-bilshe-kompanij-nakshtalt-plagiatpl-spivpracuyvalo-z-ministerstvom-dlya-vdoskonalennyaantiplagiatnih-perevirok-liliya-grinevich>.
10. Ніколаєв Є. Як просувати цінності академічної доброчесності в українських університетах? URL: www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/PromotingAcademic-Integrity.pdf.
11. Проект «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку». URL: <http://fond.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/about-ua/21-fond/news-site/main-news/134-akadem-ua>.
12. Проект сприяння академічної доброчесності в Україні (SAIUP). URL: <https://saiup.org.ua/>.
13. Результати дослідження «Академічна доброчесність: стан та фактори впливу». URL: <http://www.saiup.org.ua/resury/motyvatyastudentiv-navchannya-yakvuznachalna-umova-akademichnoyi-dobrochesnosti-doslidzhennya/>.
14. Садик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichnadobrochesnist-mifichnakontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennyayakosti-vishchoji-osviti>.
15. Сміт Гелен, Ріджвей Джим. Чому студенти списують (за їхніми словами та зі слів інших). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/UKR_Why_students_cheat.pdf.
16. Студенти КНЕУ зафіксували, як їм продають шпаргалки біля гуртожитка (2017). URL: <http://life.pravda.com.ua/society/2017/01/10/222064/>.
17. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. URL: https://academicintegrity.org/wp-content/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf.
18. Як підтримати академічну доброчесність в університеті – МОН надіслало вишам відповідні рекомендації та глосарій. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yakpidtrimati-akademichnu-dobrochesnist-v-universiteti-mon-rozrobilo-ta-nadislalo-na-zvo-rekomendaciyi-z-akademichnoyidobrochesnosti?fbclid=iwar3aqqynza5zugtvcicissvkjawnagyoez17seo0nmjfdzdpnbtmobj>.
19. Як побороти корупцію в освіті: поради на 356 сторінках. 2015. URL: <http://corruptua.org/2015/01/yak-poboroti-koruptsiyu-v-osviti-poradi-na-356-storinkah/>

REFERENCES

1. Akademichne pismo [Academic writing] : navch. posibnyk / upor. : S. K. Revutska, V. M. Zinchenko. Kryvyi Rih. 2019. 130 p. [in Ukrainian].
2. Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu [Academic honesty as a basis for sustainable development of the university] / Mizhnarod. blahod. fond "Mizhnarod. fond. doslidzh. osviti. Polityky" / za zah. red. T. V. Finikova, A. Ye. Artiukhova. Kyiv : Takson, 2016. 234 p. [in Ukrainian].
3. Analitichnyi zvit pro kruhlyi stil "Akademichna dobrochesnist u vyshchii osviti: misiia nemozhlyva?!" [Analytical report on the round table "Academic integrity in higher education: mission impossible?!"]. URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1116-analitichnij-zvit-pro-kruglij-stil-akademichna-dobrochesnist-u-vishchij-osviti-misiya-nemozhlyva> [in Ukrainian].
4. Bakirov V. S. Akademichna kultura ukrainskoho studentstva: osnovni chynnyky formuvannya ta rozvytku [Bakirov V. S. Academic culture of Ukrainian students: the main factors of formation and development]. Rezultaty vseukrainskoho sotsiolohichnoho doslidzhennia. URL: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf> [in Ukrainian].
5. Dobko T. Akademichna kultura, yak neobkhdna peredumova efektyvnoho upravlinnia suchasnym universytetom v umovakh avtonomii [Dobko T. Academic culture as a necessary prerequisite for effective management of a modern university in terms of autonomy]. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5292/Dobko_akademichna_kultura.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" (2014) [Law of Ukraine "On Higher Education" (2014)]. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrajiny-zakony/zakon-ukrajini-provischu-osvitu-vidomosti2014.htm> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" (2017) [Law of Ukraine "On Education" (2017)]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
8. Krok za krokom do novoi akademichnoi kultury [Step by step to a new academic culture] (za rezultatamy roku roboty Proektu spriyannia akademichnoi dobrochesnosti v Ukraini – SAIUP). URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/krokza-krokom-novoyiakademichnoyi-kultury/> [in Ukrainian].
9. MON zatsikavleno, shchob bilshe kompanii na kshalt Plagiatpl spivpratsiuvalo z ministerstvom dlia vdoskonalennia antyplahiatnykh perevirok (2018) [MES is interested in more companies like Plagiatpl cooperating with the ministry to

improve anti-plagiarism inspections]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-zacikavleno-shob-bilshe-kompanij-nakshtalt-plagiatpl-spiypracyuvalo-z-ministerstvom-dlya-vdoskonalennyaantiplagiatnih-perevirok-liliya-grinevich> [in Ukrainian].

10. Nikolaev Ye. Yak prosvaty tsinnosti akademichnoi dobrochesnosti v ukrainskykh universytetakh? [Nikolaev E. How to promote the values of academic integrity in Ukrainian universities?]. URL: www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/PromotingAcademic-Integrity.pdf [in Ukrainian].

11. Proiekt "Akademichna kultura ukrainskoho studentstva: osnovni chynnyky formuvannya ta rozvytku" [Project "Academic culture of Ukrainian students: the main factors of formation and development"]. URL: <http://fond.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/about-ua/21-fond/news-site/main-news/134-akadem-ua> [in Ukrainian].

12. Proiekt spriannia akademichnoi dobrochesnosti v Ukraini (SAIUP) [Academic Integrity Promotion Project in Ukraine (SAIUP)]. URL: <https://saiup.org.ua/> [in Ukrainian].

13. Rezultaty doslidzhennia "Akademichna dobrochesnist: stan ta faktory vplyvu" [The results of the study "Academic Integrity: Status and Influencing Factors"]. URL: <http://www.saiup.org.ua/resursy/motyvatsiyastudentiv-navchannya-yakvyznachalna-umova-akademichnoyi-dobrochesnosti-doslidzhennya/> [in Ukrainian].

14. Satsyk V. Akademichna dobrochesnist: mifichna kontsepsiia chy diievyi instrument zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity? [Satsyk V. Academic Integrity: A Mythical Concept or an Effective Tool for Quality Assurance in Higher Education?]. URL: <http://education-ua.org.ua/articles/930-akademichnadobrochesnist-mifichnakontsepsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennyayakosti-vishchoji-osviti> [in Ukrainian].

15. Smit Helen, Ridzhvei Dzhym. Chomu studenty spysuiut [Smith Helen, Ridgeway Jim. Why students write off] (za yikhnimy slovamy ta zi sliv inshykh). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/UKR_Why_students_cheat.pdf [in Ukrainian].

16. Studenty KNEU zafiksuvaly, yak yim prodaiut shparhalky bilia hurtozhytka (2017) [KNEU students recorded how they are sold cribs near the dormitory]. URL: <http://life.pravda.com.ua/society/2017/01/10/222064/> [in Ukrainian].

17. Fundamentalni tsinnosti akademichnoi dobrochesnosti [Fundamental values of academic integrity]. URL: https://academicintegrity.org/wp-content/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf [in Ukrainian].

18. Yak pidtrymaty akademichnu dobrochesnist v universyteti – MON nadislalo vysham vidpovidni rekomendatsii ta hlosarii [How to support academic integrity at the university – MES sent relevant recommendations and glossary to universities]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yakpidtrimati-akademichnu-dobrochesnist-v-universiteti-mon-rozrobilo-ta-nadislalo-na-zvo-rekomendaciyi-z-akademichnoyidobrochesnosti?fbclid=iwar3aqqynza5zugtvcicssvkjawnagyouezl7seo0nmjfdzdpnbtmbq> [in Ukrainian].

19. Yak poboroty koruptsiu v osviti: porady na 356 storinkakh. 2015 [How to fight corruption in education: tips on 356 pages]. URL: <http://corruptua.org/2015/01/yak-poboroti-koruptsiyu-v-osviti-poradi-na-356-storinkah/> [in Ukrainian].